

Sygn. akt IV CZ 110/16

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący)

SSN Marian Kocon

SSN Iwona Koper (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku E. Spółki Akcyjnej w G.

przy uczestnictwie [...]

o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej
służebności przesyłu,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 9 lutego 2017 r.,

zażalenia uczestników postępowania J. K.

i T. K.

na postanowienie Sądu Okręgowego w W.

z dnia 21 kwietnia 2016 r., sygn. akt I Ca .../16,

**oddala zażalenie pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 21 kwietnia 2016 r. Sąd Okręgowy w W., na skutek apelacji wnioskodawcy E. S.A. w G., na podstawie art. 386 § 4 k.p.c., uchylił postanowienie Sądu Rejonowego w R. z dnia 30 września 2015 r., oddalające wniosek o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowych o treści odpowiadającej służebności przesyłu i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Stwierdził, że z ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego nie wynika, kto wznioł urządzenia przesyłowe na nieruchomości będącej obecnie własnością uczestników postępowania, a przede wszystkim jakie podmioty władały faktycznie nieruchomościami do dnia 31 stycznia 1989 r., jak i po tej dacie. W odniesieniu do tej drugiej sytuacji nie zostały dokonane jakiegokolwiek ustalenia faktyczne dotyczących poprzedników prawnych wnioskodawcy i podstaw prawnych tego następstwa. Brak tych ustaleń nie pozwalał na rozważenie - co było w sprawie niezbędne - czy zaistniały obie przesłanki z art. 336 k.c. składające się na pojęcie posiadania. Przy przyjęciu złej wiary, w stosunku do służebności posiadanej od 21 marca 1961 r. termin zasiedzenia służebności upłynął 1 stycznia 1985 r., a osobą nabywającą to ograniczone prawo rzeczowe byłby Skarb Państwa. Z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia sporządzonego z naruszeniem art. 328 § 2 k.p.c. nie wynika jednak dlaczego wniosek w tej części miałby podlegać oddaleniu. Ze stwierdzonym uchybieniem wiąże się kwestia nierozpoznania istoty sprawy przez Sąd Rejonowy, do którego dochodzi również w sytuacji, gdy sąd pierwszej instancji dokonał oceny prawnej roszczenia bez oparcia jej o właściwie ustaloną podstawę faktyczną. Sąd Okręgowy wskazał, że w sprawie zachodzi potrzeba dokonania po raz pierwszy niezbędnych dla jej rozstrzygnięcia wskazanych ustaleń faktycznych. W sprawach o stwierdzenie nabycia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu przez zasiedzenie przesłanki zasiedzenia stanowią posiadanie i upływ czasu, co nakłada na sąd obowiązek zbadania wszystkich elementów składających się na posiadanie, w tym doliczenia posiadania poprzednika. W ocenie Sądu Okręgowego, brak koniecznych ustaleń w tym zakresie skutkować musiał uchyleniem postanowienia Sądu Rejonowego z powodu nierozpoznania istoty sprawy i przekazaniem jej temu Sądowi, który rozpoznając ją ponownie dokona ustaleń faktycznych umożliwiających prawidłowe rozstrzygnięcie. W toku dalszego procedowania będzie związany poglądem Sądu

Okręgowego o dopuszczalności nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu wynikającej m.in. z linii orzeczniczej prezentowanej przez uchwałę 7 sędziów SN z 8 kwietnia 2014 r., III CZP 87/13 (OSNC 2014, nr 7-8, poz. 68).

W zażaleniu uczestnicy postępowania wnieśli o uchylenie postanowienia Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do rozpoznania temu Sądowi oraz zasądzeniem kosztów postępowania zażaleniowego. Zarzucili naruszenie art. 386 § 1, 4 i 6 k.p.c. podnosząc, że zarówno rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego jak i jego motywacja naruszają konstrukcję postępowania apelacyjnego i funkcję apelacji. Stwierdzona niekompletność ustaleń Sądu Rejonowego nie mogła przesądzać o konieczności uchylenia jego postanowienia, sąd drugiej instancji ma bowiem w pierwszej kolejności obowiązek wyeliminowania wadliwości związanych z podstawą faktyczną zaskarżonego orzeczenia, a następnie naprawienia dostrzeżonego naruszenia prawa materialnego przez sąd pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedmiotem oceny Sądu Najwyższego rozpoznającego zażalenie wniesione na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest prawidłowość zakwalifikowania przez sąd drugiej instancji sytuacji procesowej występującej w rozpoznawanej sprawie, jako odpowiadającej podstawie wydania orzeczenia kasatoryjnego określonej w art. 386 § 4 k.p.c.

Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy sąd pierwszej instancji zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, błędnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna unicestwiająca roszczenie albo przesłanka wykluczająca jego skuteczne dochodzenie. Jak przyjmuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi także wówczas, gdy sąd pierwszej instancji dokonał oceny prawnej roszczenia bez oparcia jej o właściwie ustaloną podstawę faktyczną i w sprawie w związku z tym zachodzi potrzeba poczynienia po raz pierwszy niezbędnych dla rozstrzygnięcia ustaleń faktycznych. Skorzystanie w takiej sytuacji przez sąd drugiej instancji z możliwości uzupełnienia postępowania dowodowego naruszałoby zagwarantowaną w art. 176 Konstytucji

zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego (zob. m. in postanowienie z dnia 7 października 2015 r., I CZ 68/15, nie publ., z dnia 25 kwietnia 2014 r., II CZ 117/13, nie publ. z dnia 13 listopada 2014 r., V CZ 73/14, nie publ., z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013, nr 5, poz. 68).

Sytuacja taka, zaistniała w przedmiotowej sprawie, co uzasadniało uchylene przez Sąd Okręgowy zaskarżonego apelacją postanowienia z powodu nierozpoznanie istoty sprawy przez Sąd pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, stosownie do art. 386 § 4 k.p.c.

Z tych przyczyn zażalenie podlegało oddaleniu (art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

jw

kc